зала 7
шкафъ 36
полка 3 № 145

Татар.
3-5676.

وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ

محمد عليه السلام

فخر كائنات افندمز رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرينڭ
مبارك شجره‌سى، نسل و نسبلرى و بعض احوالى يازلمش بر رساله‌در

ايكنچى طبع

اثر: رضاء الدين بن فخر الدين

١٩٠٩ سنه‌ده «وقت» مطبعه‌سى آچلديغنده باشلاب باصلمش برنچى
اثردر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

эл. татар

رضاء الدين بن فخر الدين

محمد

فخر كائنات افندمز رسول اكرم
صلى الله عليه وسلم حضرتلرينڭ
مبارك شجره‌سى، نسل و نسبلرى
و بعض احوالى يازلمش بر رساله‌در

190
507

Из фондов Российской национальной библиотеки

(ايكنچى طبع).

اورنبورغده «وقت» مطبعه‌سى.

ТИПОГРАФІЯ ГАЗ. „ВАКТЪ" ВЪ ОРЕНБУРГѢ.

1912.

зала 7
шкафъ 36
полка 3 № 145.
Татар.
3-5676.

وما ارسلناك الا رحمة للعالمين

محمد عليه السلام

فخر كائنات افندمز رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرينك
مبارك شجره‌سى، نسل و نسبلرى و بعض احوالى يازلمش بر رساله‌در

ايكنچى طبع

اثر: رضاء الدين بن فخر الدين

١٩٠٩ سنه‌ده «وقت» مطبعه‌سى آچلديغنده باشلاب باصلمش برنچى
اثردر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

اورنبورغده «وقت» مطبعه‌سی.

ТИПОГРАФІЯ ГАЗЕТЫ „ВАКТЪ" ВЪ ОРЕНБУРГѢ.

Из фондов Российской национальной библиотеки

محترم محمد شاكر
و محمد ذاكر أفنديلر!

بو كون «وقت» جريده‌سی و «شورا» مجله‌سنه مخصوص بر مطبعه تأسيس وكشاد ايتمكده‌سكز. مطبعه‌كزك وطنمزده، اولاد ملت آراسنده علوم ومعارفك انتشارنه خادم اوله‌رق، اوزون مدتلر دوام ايتووينی جناب حقدن تمنی ايدرم. تأليف ايتمش اولديغم بو اثريمی‌ده، يوم كشادينه بر يادكار اولمق اوزره، مطبعه‌كزه تقديم ايدرم.

رضاء الدين بن فخر الدين

ذوالقعده ٢٥ سنه ١٣٢٦،
ديكابر ٤ سنه ١٩٠٨
«اورنبورغ»

Из фондов Российской национальной библиотеки

محمد

صلى الله عليه وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى

مدخل

دیانتمز جهتنچه بز اهل اسلام ایچون الڭ بیوك و الڭ محترم ذات پیغمبرمز فخر موجودات حضرتلری اولوب، ضلالت دولقونلری آراسنده باتوب قالقوب یوردیکمز وقت قوللرمزدن طوتوب سلامتلك طرفینه چیقارمشدر. دنیا و آخرتده سعادتمزگه سبب اوله‌چق طوغری یولنی بزلره هم اوشبو محترم ذات کوسترمشدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

اوشبو جهتدن بو ولینعمتمز افندمز حضرتلرینڭ کیم ایدیکنی بیلمك، ترجمهٔ حالندن آز اولسه‌ده خبردار اولمق و نسب شریفی ایله‌ده بر قدر آشنالق کسب ایتمك هر بر مسلمان ایچون لازم اولور. بناء علیه افندمز حضرتلرینڭ ترجمهٔ حاللری و نسب شریفلری حقنده مختصر صورتده اوشبو رساله‌نی ترتیب ایتدك. مناسب وقتی ایله انشاء الله اوزونلری‌ده یازلور.

Из фондов Российской национальной библиотеки

محمد عليه السلام

پیغمبرمز افندمز حضرتلرینڭ اسم شریفلری «محمد» اولوب، آتاسی‌ده عبدالله بن عبدالمُطَّلِب بن هاشِم بن عبد مَناف بن قُصَیّ بن کلاب بن مُرَّة بن کَعْب بن لُؤَیّ بن غالب بن فِهْر بن مالِك بن النَّضر بن کِنانة بن خُزَیمَة بن مُدْرِکة بن الیاس بن مُضَر بن نِزار بن مَعَدّ بن عدنان، در.

«عدنان» دن یوقارو اولان بابالرڭ ترتیبلری و اسملری پك آچیق معلوم دگل ایسه‌ده ابراهیم پیغمبرڭ اسماعیل (علیهما السلام) اسملی اوغلینه طوتاشدیغنده عالملر آراسنده خلاف یوقدر.

افندمز فخر کائنات حضرتلرینڭ آناسی بنو زهره قبیله‌سینڭ الوغلرندن وَهْب بن عبد مَناف بن زُهْرَة بن کِلاب بن مُرَّة قزی «آمنه» ایدی. آتا ایله آنا طرفنده اولان

Из фондов Российской национальной библиотеки

بابالری کلاب بن مره‌ده قوشولالر.

فهر بن مالك «قریش» دیمکله مشهور(۱) اولدیغندن افندمز حضرتلری عرب قومی آراسنده اصل نسب اولمق ایله معروف اولان قریش قبیله سندن و هاشم اروغندن اوله‌در. هر بر بابا و ابیلری مسلمانلر اولوب(۲) کندی زمانلرینڭ حکمینه کوره شرعی نکاحلر ایله ییغولمشلر، سفاح وسفاهت کبی بوزوقلقلردن صاف وخالص اولمشلردر.

٢

ولادت

سلطان الانبیا افندمزڭ محترم آتاسی عبدالله حضرتلری ١٨ یاشنده و آناسی آمنه جنابلری‌ده ١۴ یاشنده اولدقلری وقت، آرالرنده نکاح اجرا اولنمشیدی. عبدالله حضرتلری سفرده ایکن حالنده خسته اولوب «مدینه» شهرنده وفات ایتدی. یاشی تخمینا ٢۵ده ایدی. قبر شریفلری «مدینه»ده‌در. افندمز حضرتلری بو وقت ایکی یاخود سکز آیلق حملده قالمشدر.

(١) بعضیلر «قریش» دیمکله معروف اولان ذات نضر بن کنانه ایدی، دییورلر.

(٢) دلائل النبوة لابی نعیم الاصبهانی. ج ١ ص ١١.

Из фондов Российской национальной библиотеки

جناب رسالتپناه افندمز حضرتلری عرب آراسنك «عام «فیل» (فیل ییلی) دیه مشهور اولان ییلده شهر ربیع الاوّل ٩نچی دوشنبه کون تاك وقتنده «مکه» شهرنده دنیاغه کلمکله «محمد» دیه تسمیه ایدلدی. (میلادی ایله ٥٧١نچی ییل، فرنگی حساب ایله ٢٠نچی و رومی - روسی حساب ایله ١٧نچی آپریلده اولادر). بدوی عربلردن بنوسعدقبیله‌سینك حارث بن عبدالعُزّی خاتونی حَلِیمه (١) بنت ابی ذُوَیب سوت ایمزدیکی وتربیه ایتدیکی سببلی اوشبوبدوی عربلر ایچنده ٤ یاشی تمام اولدیغینه قدر طوردی و صوڭره ده آناسی آمنه جنابلرینه تابشرلدی. حلیمه‌دن مقدم، ابولهب جاریه‌سی اولان ثُوَیبه هم برقدروقت اوزسوتینی ایمزوب طورمشیدی. آتاسی اولمادیغی سببلی باباسی عبدالمطلب طرفندن تربیه ایدلنور ایدی.

عبدالمطلب، عرب قومی آراسنده پك معتبر وحرمتلی ذات اولدیغندن کعبه شریف یاننده اوطوردیغی وقت، عرب الوغلری بونك حضورنده ادب اوزرنك اوطوررلر، کندینك اوغللری ده تعظیم یوزندن آیاقلرینه باصوب قول قوشروب طوررلر ایدی. فقط یانینه یالکز، صبی اولان افندمز

(١) اوشبو خاتون صوڭردن اسلام ایله مشرف اولدی.

حضرتلری واروب اوطورر، عبدالمطلب‌ده بونی بیلدیکی ایله (١) قولی ایله آرقاسینی سیپاب سویار: «بو اوغلم بیوك بر آدم اولسه کرك!» دیه سویلر ایدی.

آمنه جنابلری، ام أیمن ایله برابر افندمز حضرتلرینی برلکده آلوب «مدینه» شهرینه قارنداشلرینی و حضرت عبداللهك تربه‌سینی زیارت ایتمك قصدیله سفر ایتدیلر. حضرت آمنه هر ییل بر مرتبه واروب زوج محترمینه زیارت ایدوب کلور ایدی. اوشبو سفرلرندن قایتوب واردقلرنده «مدینه»گه یراق دگل «ابوآء» اسملی قریه‌گه یتدیکلرنده آمنه جنابلری خسته‌لنوب اجل موعودی ایرشدی و اوشبو یرده دفن اولندی. افندمز حضرتلری اوشبو کوندن اعتبارا آتا ایله آنادن یتیم اوله‌رق قالدی، یاشی‌ده آلتی ویدیلرده ایدی. «مکه»گه ایسه ام أیمن قوچاغنده قایتمشدر.

حضرت عبد الله، آمنه‌دن باشقه خاتون آلمامش و آمنه‌ده ایکنچی بر ایرگه وارمامش، افندمز حضرتلرندن باشقه بالالری‌ده اولمامشدر.

فخر موجودات افندمز حضرتلری ٨ یاشلرنده وقت عبدالمطلب وفات اولدیغندن سوکلو باباسندن محروم قالدیغنی

---

(١) عبدالمطلب بو وقتده صوقرایمش ایدی.

بیلوب گوده یاننده آغلاب طوره‌ش اولدیغی روایت اولنمشدر. بوندن صوك آتاسی ایله آتا و آنا بر طوغمه اولان ابوطالب تربیه‌سینه کوچوب، آنك خانه‌سنده یاشامشدر. ابوطالب پك مرحمتلی و شفقتلی بر ذات اولدیغندن افندمز حضرتلرینی غایت سومش و کندی بالالرندن آرتق صورتده اعتنا ایله تربیه ایدر اولمشدر.

۳

نشأت

رسول اکرم حضرتلری ۹ ایله ۱۲ یاشلری آراسنده اولدیغی بر وقت «مکه» خلقینك سودا کروانلری شام سفرینه چیقارغه حاضرلنور ایدی. ابوطالب هم اوشبو کروان ایله برلکده سفر یاراغینی کوردی. فقط تربیه‌سنده اولان پیغمبرمزنی قزغاندیغی سببلی کندی ایله برابر آله‌رق شام سفرینه چیقدی. شام مملکتینه کروب «بصری» شهری یاننده استراحت ایتدیکلری وقت، براق دگل یرده بر صومعه‌ده عبادت ایدوب طوروچی بحیرا (۱) دیه معروف اولان راهب بونلرك یانلربنه کلدی و: «عرب یورتنده بر پیغمبر ظاهر اولورغه تیوشلی ایدی، بو طوغروده سزده برر خبر

(۱) بحیرا، بانك فتحه‌سی ایله‌در.

یوقمی؟» دیه صوردی. کروان خلقی‌ده بو طوغروده بر شی بیامادیکلرینی‌بیان ایتدیلر و حرکت ایدوب یوللرینه کتدیلر.

تخمینا ٢٠ یاشلرنده وقت بر طرفده قریش قبیله‌سی ایله کنانه قبیله‌سی و ایکنچی طرفده قَیس قبیله‌سی اولدیغی حالده بر محاربه اولدی. کندینڭ یاقینلری اولان زبیر، ابوطالب، حمزه، عباس ایله برلکده اوشبو محاربه‌ده افندمز حضرتلری اولنوب اوشبو یاقینلارینه خدمت ایتمش، فقط رسالت کلدیکی صوڭ بو طوغروده ندامت ایدوب سویلادیکی مرویدر. عرب خلقی آراسنده «یوم فَجار» دیه مشهور اولان واقعه اوشبودر.

اوشبو محاربه‌دن صوڭ یاکه بر قدر وقت ایلك، عرب الوغلری عبدالله بن جُدعان یورتینه ییغولوب، مقدم عصرده ظلم وخیانتکه قارشو تأسیس ایدلمش اولان «حلف الفضول» اسملی جمعیتنی (١) یاڭارتدیلر و «مکه» شهرنده ظلم و جبرنی بترمك حقنده بر بری ایله معاهده ایتدیلر.

---

(١) «حلف الفضول» جمعیتنی ایسکی زمانده فضیل بن الحرث، فضیل بن وداعه، مفضل بن فضاله اسمند، ذاتلر تأسیس ایتمشلر ایدی. اوشبو جهتدن مؤسسلرینه نسبتله «حلف الفضول» دیه معروف اولمشیدی. فقط زمانلر اوتدیکی ومؤسسلری وفات اولوب بتدیکی سببندن، جمعیت حکمسز و اونودولوب قالمشیدی. ایشته عرب الوغلری اوشبو اونودولمش جمعیتنی تکرار احیا و تجدید ایتمشلردر.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

افندمز حضرتلری ، عبدالمطلب اوغللری ایله برلکده اوشبو جمعیتده حاضر اولمش و بونك حقنده : « یاش وقتمده عملرم ایله برابر عبدالله بن جدعان خانه‌سنده اولان «حلف الفضول» جمعیتنده اولمشیدم، شوندن غایت ممنونم، اگرده شویله بر جمعیت تأسیس ایدنلر اولسه ایدی بو کون برلکده اولنور ایدم!» دیه سویلر اولمشدر.

٢٥ یاشلرینه یتدیکنده عرب سوداگرلرینك مشهورلرندن اولان خدیجة بنت خُوَیلد مالی ایله سودا ایچون شام سفرینه چیقدی وبو سفرده خدیجه نك مَیْسَره اسملی قلی (١) هم برابر اولنور ایدی. سفرلری مبارك اولمش و امید ایتدیکلرندن زیاده ربحلر کوروب قایتمشلردر.

اوشبو سفردن کلوب بر ایکی آی اوتدیکندن صوك فخرالمرسلین افندمز حضرتلری، خدیجه (رضی‌الله عنها) ایله ازدواج ایتمشدر. بو وقت رسول اکرم ٢٥ یاشده و حضرت خدیجه‌ده ٤٠ ده اولنور ایدی.

خدیجه کبی عقللی و اعتبارلی بو خاتون ایله نکاح ایتدیکی سببندن افندمز حضرتلری بیوك بر دولته نائل اولدی. بونی

(١) بوندن صوك بو میسره‌نك اسمی چیقماز، شول جهتدن اسلامدن مقدم وفات ایتدیکی ظن اولنور.

ایسه هر بر مقصدینه وسیله ایتمك ممکن ایکن بالعکس بوندن استفاده ایتمامش ویاشی بیوکلندیکی نسبتنده فکر دریاسینه غریق اولەرق یورر وخلوت یرلرنی آرزوأیلر اولمشدر.

۳۵ یاشلرینه یتدیکی وقتلرده عرب خلقلری کعبەنی تجدید ایدرگه قرار ویردیلر. بو وقت کعبهٔ معظمه، آدم بیوکلگنده اولان دورت دیواردن عبارت اولوب، اوستی آچیق وکوب یرلری بوزولمشیدی. عربلر کعبەنی نیگزی صالنمش یرگه قدر سوتدیلر ویڭیدن دیوارلرینی بیوکلندروب اوستنی هم اورتدیلر. «جُدّه» شهری یاننده قوم اوستنده اوطوروب قالمش بر کویمەنڭ تاقتەلرینی وباشقه آغاچلرینی تاشوب کرك یرلرینه قویدیلر. فقط «حجر اسود»نی اورنینه قویمق ایچون هر قبیله کندینی حقلی کوردیکلرندن آرالرنده بر دعوی ظهور ایتدی. مسجد ایشکندن الڭ ایلك کروچی آدمنی حاکم قویوب اوشبو دعوالرینی فصل ایتدررگه قرار ویردیلر. تصادف اولەرق مسجد ایشکندن شول وقت فخر کائنات افندمز حضرتلری کلوب کردیکندن هر بری «محمد الامین!» دیه مسرور اولدیلر (۱) و واقعەنی

(۱) راست سوزلی وعهدینه وفالی اولدیغندن افندمز حضرتلرینه عربلر «محمد الامین» دییورلر ایدی.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

سویلاب بر تدبیر ایتمکنی رجا ایلدیلر. افندمز حضرتلری ده حجر اسودنی بر کیوم اوستنه قویدرمقله قبیله اولغلرندن کیومنڭ اطرافندن کوتارتوب اورنینه کتورتدی. ایشته بیوك بر دعوی اوشبو روشده منقطع اولدی.

٤

رسالت

٤٠ یاشنده وقتده افندمز حضرتلرینه جبرائیل فرشته آرقلی وحی کاورگه باشلادی. الڭ ایلك یاشرون صورتده اولەرق خلقلرنی ایمانه دعوت أیلر اولدی.

اسـلام ایله مشرف اولانلرڭ مقدملری خاتونلردن حضرت خدیجه، ایرلردن ابوبکر الصدیق، یاش اوغلانلردن حضرت علی (١)، آزاد اولنمش قللردن زید بن حارثه، آزاد اولنمش جاریەلردن ام ایمن (٢) اولمشدر.

بونلردن صوڭ اسلام دیننی قبول ایدنلر: عثمان بن عفان، زبیر بن العوام، عبدالرحمن بن عوف، سعد بن

---

(١) بو وقت حضرت علی، افندمز تربیەسنده و آنڭ عائلەسنده اولنور ایدی

(٢) بو خاتون عبدالله بن عبدالمطلب حضرتلرندن آزاد ایدلوب قالمش جاریه اولوب، افندمز حضرتلرینی تربیه ایدوب اوسدرمشیدی.

Из фондов Российской национальной библиотеки

ابی وقاص، طلحة بن عبید الله، صهیب الرومی، عبد الله بن مسعود ، ابو ذرالغفاری و باشقه‌لردر.

نبوتدن ۴نچی ییلده آشکار صورتده ایمانه دعوت ایدرگه باشلادیغی سببلی مشرکلر، افندمز حضرتلرینه و آنڭ صحابه‌لرینه اذا ایدرگه کرشدیلر ، تحقیر و مسخره‌لکلرڭ هر نوعینی کوستررر اولدیلر.

«مکه» خلقینڭ عمومی روشده بویله جفا کوسترمکلری حددن آشدیغی صوڭ افندمز حضرتلرینڭ اشارت ایدوی و مناسب کوروینه بناءً صحابه‌لر حبش یورتینه هجرت قیلورغه قرار ویردیلر (١) و الڭ برنچی دفعه اوله‌رق ١٢ ایر و ٤ خاتوندن عبارت بر طائفه گیزلی صورتده کوبسی‌ده یایان اوله‌رق مکه‌دن چیقوب کتدیلر؛ بحر احمری کچوب حبش پادشاهی نجاشی حضورینه واروب صغندیلر. حضرت عثمان ایله خاتونی رقیّة بنت رسول الله، ابو سلمه ایله خاتونی ام سلمه ، عبد الله بن مسعود ، زبیر بن العوام . عبد الرحمن بن عوف اوشبو جمله‌ده ایدیلر. بونلر اوچ آی مقداری بر وقت حبش یرنده طوردقلری صوڭ قریش عربلری

(١) حبش‌که هجرت ایتمکڭ سببی ایسه آنلرڭ نصرانی اولدقلرندن مکه مشرکلری ایله اعتقادلری خلاف و بربریله علاقه‌لری اولمادیغیدر.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

رسول الله و اصحابنه اذیت ویرمکدن منعلنمشلر دیه یالان بر خبر ایشتدیکلرندن اصل وطنلری اولان «مکه» شهرینه افندمز حضورینه تکرار قایتوب کلدیلر؛ فقط مشرکلرك عداوتلری، اذیتلری اولگیدن دخی نچه مرتبه آرتمش اولدیغنی آنچق «مکه» یانینه یتدکلرنده ایشدوب زیاده مأیوس اولدیلر.

واقعا مکه مشرکاری رسول اکرم جنابلرینه و محترم صحابه‌لرینه اذالرینی آزالتمق دگل بلکه کوندن کون آرتدررلر، بری برندن اوزدررلر ایدی. افندمز حضرتلرینی بویله اشدن منع ایتمادیکلرینی واولدرر ایچون اوزلرینه تسلیم ایلمادیکلرینی بیوك بر قباحت عد ایدوب بتون هاشم اوروغینه قطیعه (*) اعلان ایتدیلر و هیچ وجه ایله آنلر ایله مناسبت پیدا ایتمیه‌چکلرینه دائر بر حجت کاغدی یازوب کعبه ایچینه آصدیلر. ابولهب وعائله‌سی مشرکلر طرفنده قالوب، آندن باشقه اولان بنو هاشم مسلمان وکافرلری «شِعْب ابی طالب» اسملی یرده اوچ ییل مقداری بر مدت محصور اوله‌رق طوردیلر.

ایشته اوشبو وقت «مکه»ده کون کچرمك احتماللری قالمادیغنی بیلوب اصحاب کرام ایکنچی دفعه اوله‌رق حبش

(*) قارنداشلکدن کیسولمك وبونگاه برابر اذیت وبرمك.

یورتینه هجرت ایدرگه مجبور اولدیلر. بو دفعه هجرت ایدنلر ٨٣ ایر و ١٨ خاتون اولوب، جعفر بن ابی طالب ایله خاتونی اسماء بنت عمیس، عبیدالله بن جحش ایله خاتونی ام حبیبه بنت ابی سفیان بونلر جمله‌سندن ایدی.

«شعب ابی طالب» ده بنو هاشمنڭ کورمش مشقتلری، چکمش غربتلکلری تعریف ایدرلك درجه‌دن کچمش ایدی. یانلرینه چیتدن کشی کرمك وایچدن چیقوب یورمك واختلاط ایتمك ممنوع اولدیغی سببلی عادتا بر حبسخانه‌ده وقت اوزدرمش کبی اولمشلردر. آچلق ایله شول درجه‌ده مبتلا اولمشلردرکه تابلور ایسه اولن و آغاچ یافراقلرینی جنت نعمتلری اورننده کوروب آشامشلردر.

صوڭره‌دن بعض عرب الوغلری بوحالگه رضا اولمادقلرینی بیان ایتدیکلری ودعوی چیقاردقلری سببلی قطیعه کوتارلدی و«شعب»ده اولانلر اولگیسی کبی ایرکلی اولدیلر.

رسالتدن ١٠ نچی ییل وهجرتدن ٣ ییل مقدم، ابوطالب وفات ایتدی. بوندن ٣ کون صوڭره ام المؤمنین خدیجه (رضی الله عنها) حضرتلری‌ده دنیادن کچدی. اوشبو جهتدن افندمز حضرتلری قرارسز قایغرمش و اوشبو ییلنی‌ده «عام الحزن» (قایغو ییلی) دیه آتامش؛ کندی وطننده وکندی

Из фондов Российской национальной библиотеки

انساب واقرباسی آراسنده اولدیغی حالده غریب اولەرق
قالمشدر. زیرا ابوطالب افراط درجەده شفقتلی ومرحمتلی
اولدیغندن ألندن کلدیکی قدر افندمزنی حمایت أیلر
و آنڭ ایچون اوز اوستنه کوب مشقتلر یوکلار ایدی.
حضرت خدیجەده ، بتون خلق تکذیب ایتدیکی بر وقتده
افندمز حضرتلرینی تصدیق ایتمش و جمله خلق استهزا
وحقارت ایتدیکاری بر زمانده دائم تسلیه ایدوب ویاردمچی
اولەرق طورمشدر. شول سببلی بونلر وفاتی ایله افندمز
حضرتلری الڭ یاقین حامیلرنی، ظهیر و نصیرلرینی غائب
ایتمشدر. بونلر وفاتی ایله مشرکلر دخیده الوغ بر فرصت
تابوب افندمزگه اولگیدن زیاده اذا ایدر واهانت قیلور
اولدیلر، ساحر وکاهن دیدیلر، مجنون وشاعر دیه سویلادیلر.
یوللرده قاراول طوروب وموسم هم جمعیتلرده یوروب خلقلرنی،
یراق یرلردن کلمش مسافرلرنی نفرت ایتدرر ایچون هر
تورلی افترالر اختراع ایدوب سویلاب یوردیلر. خصوصا
اوزینڭ کورشیلری ویاقین قارنداشلری اولان ابولهب ایله
خاتونی ام جمیل بنت حرب وعقبه بن ابی معیط هیچ راحتلك
ویرمازلر؛ نماز اوقورغه کرشور اولسه اوستنه نجسلر کتوروب
صالورلر، آش وطعاملرینه بچراق نرسەلر تاشلارلر، یول

Из фондов Российской национальной библиотеки

اوستنه تیگانلکلر وسانچکلی چبقلر صالوب قویارلر ایدی. اوچ آی قدر بر وقت اوشبو حاللرگه صبر ایدوب طوردی ایسه‌ده صوڭره عاجز قالمقله هجرت قصدی ایله «طائف» شهرینه کتدی، فقط امید ایتدیکی فائده بونده هم اولمادی: «طائف» خلقندن خیر کورمادی.

طائف خلقری افندمزنڭ سوزینه قولاق صالمادیلر، الوغلرینڭ قوتورتوارینه کوره قللری وبالالری تاشلر ایله آتدیلر، مبارك باش وآیاقلرینی قاناتدیلر. اوشبو وقتده یاننده اولان زید بن حارثه افندمزنی صاقلارغه اجتهاد أیلر و اوز گوده‌سی ایله قالقان اولور ایدی. آخرالامر افندمز حضرتلری تکرار «مکه» گه قایتورغه مجبور اولدی وقایتدیغی وقتنده یولده: «ای بنم ربم! بن ضعیف بنده‌یم، خلق آراسنده حرمتم قالمادی! ای ضعیفلره یاردم ویروچی الله! آچیغکه اوچرامقدن بنی صاقلار اولسه‌ڭ، دنیانڭ هر بر آغرلغینه توزمك بورچمدر!» دیه مناجات ایتمش و «مکه» گه کلدیکنده مطعم بن عدی حمایه‌سنده اوله‌رق شهرگه کرمشدر.

بتون عرب خلقی بالاتفاق قارشو طوردقلری وکوندن کون اوصاللقلربنی وقارشولقلرینی آرتدروب انواع تورلی

اذا و جفالر ایتدیکلرینی کوردیکنده افندمز حضرتلری بونلرنک ایمانه کلمکلرندن مأیوس اولمش واوشبو سببدن، باشقه عرب قبیله‌لرینی دعوت ایدرگه شروع ایلمشدر. عربلرنک مجمع و مشهور پانایرلرنده یوروب اوزینی عرض ایدر، یراق یرلردن «مکه»گه حج قیلور ایچون کلمکده اولان آدملرگه اسلام دیننی بیان ایدوب دعوت ایلر ایدی.

رسالتنک ١٢نچی ییلنده ایدی «مدینه» شهرندن حج ایدرگه کلمش عربلرگه اسلام دیننی عرض ایتدیکنده بر فرقه عربلر «مکه»ده «عقبه» اسملی اورنده افندمز حضرتلرینه اجابت ایتدیلر و ایکنچی ییل دخی کوبراک کلوب رسول‌الله اوزرینه بیعت ویرمکله اسلام دیننی قبول ایدرک قایتوب کتدیلر.

ایشته «مدینه» شهرنده اسلام دینی تامر جایا باشلادیغنی کوردیکلرنده، بیک تورلی زحمتلر چکوب طورمقده اولان صحابه‌لر برر برر «مکه»دن «مدینه»گه کوچارگه باشلادیلر؛ دینلرینی صاقلامق و راحتلك اوزرنده عبادتلرینی ادا قیلمق امیدی ایله قارنداش قبیله‌لرینی، وطن اصلیلرینی تاشلاب آیرلوب کتمك مشقتلرینی تحمل ایدر اولدیلر. حتی بر وقت «مکه»ده افندمز حضرتلری

Из фондов Российской национальной библиотеки

ایله ابوبکر الصدیق ، علی المرتضی وصُهیب ، زید بن
حارثه هم ده بعض بر ضعیف حالسز مسکینلرگه قالدی .

افندمز حضورینه واروب ابوبکر الصدیق حضرتلری « مدینه » گه هجرت ایتمك حقنده رخصت صورمشیدی . رسول اکرم : « صبر ایله ! هجرت حقنده اذن اولنه‌چغنی بن هم امید ایتمکده‌یم ، اگرده اذن اولور ایسه برلکده سفر ایدرمز » دیدی. بوڭا بناء ابوبکر الصدیق حضرتلری ، افندمز ایله برلکده سفر ایده‌چك صورتده سفر یاراغنی کوررگه باشلادی .

«مدینه»لیلرڭ بیعت ویروب کتدیکلرینی ایشتدکلرنده مشرکلر ، اوستلرینه کوك یمرلوب توشمش روشده متأثر اولدیلر ؛ فوق‌العاده آچیغلری کلدی و فرصت اوتمکسزین بو طوغروده جدی بر مشورت ایتمك ایچون ، کیگاش یورتی اولان «دارالندوه» گه ییغولدیلر. مشرکلرڭ اڭ بیوکلرندن و اڭ عقللولرندن عبارت اولان اوشبو جمعیت طرفندن هر بر قبیله نڭ قهرمان یکیتلری افندمزڭ اوی یانینه قارانغوده ییغولوب وبالاتفاق هجوم ایدرك اولدررگه وشول وقت نظامنه کوره صوگره‌دن هاشم قبیله‌سی فائده‌سینه دیت (قان حقی) تولارگه قرار ویرلدی .

Из фондов Российской национальной библиотеки

۵

هجرت

ذکر ایدلمش قرار موجبنچه مکه‌ده اولان عرب قبیله‌لرینڭ یکیت بهادرلری کیچه ایله یغولوب افندمز حضرتلرینڭ حجره‌سینی محاصره ایتدیلر.

ایشته اوشبو کیچه‌ده رسول اکرم حضرتلری حجره‌سندن چیقوب: «وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ» آیتنی اوقودیغی حالده چیقوب کتدی. محاصره ایدوچیلر بالاتفاق تیران اویقوده اولنورلر ایدی. بر آز واردیغندن صوڭ ابوبکر الصدیق ایله اوچراشوب برلکده شهردن چیقوب کتدیلر.

دشمنلر آردلرندن چیقوب «مکه»گه کیرو دوندرماسونلر یاکه نه اولسه‌ده برر مناسبتسز اش اولماسون قصدینه مبنی، شهردن پك یراق دگل «ثور» تاغنده اولان «غار» ابچینه کروب کیزلندیلر و بو اورنده اوچ کیچه طوردیلر.

حضرت ابوبکرڭ اوغلی عبدالله، هر کیچه‌ده یانلرینه واروب قونار و سحردن طوروب شهرگه قایتوب کیدر، اوشبو سببدن مکه خلقی بونڭ غارده کیچه‌لدیکنی بیلمازلر

ایدی. شهرده اولان ماجرالرنی، خبرلرنی ایشدوب کیچه اولدیغی ایله غارغه وارر ایدی. وهر کون ایرته ایله ابوبکر الصدیق قلی عامر بن فُهَیر قوی کتوینی غار طرفینه آلوب واروب تابتاتوب عبدالله آیاق ایزلرینی یوغالتور ایدی.

عربلرنک قانلری بر آز صووندیغی و ایزلاودن ده توقتالدقلری صوک غاردن چیقدیلر و «مدینه» یولینه توشوب سفر ایتدیلر. ابوبکر الصدیق حضرتلرینک قلی عامر بن فُهیر، یول باشچیسی ایدوب یاللادقلری عبدالله بن اُرَیقِط اسمنده بر مشرک عرب هم برلکده اولنور ایدی.

ویره‌چکلرینی تیوشلی کیمسه‌لرگه تابشرور و قولنده اولان امانتلری صاحبلرینه قایتارر ایچون دیه افندمز حضرتلری، حضرت علی (رضی الله عنه)نی اوزینک حجره‌سنده «مکه»ده قالدرمشیدی.

رسالت کلدیکی صوک افندمز حضرتلرینک «مکه»ده کچرمش عمری ١٣ ییل اولوب، هجرت وقتنده یاشلری ٥٣ده ایدی.

میلادی ایله ٦٢٢ نچی ییل شهر ربیع الاول ٨ نچی دوشنبه کون (*)، یول اوستنده و «مدینه»گه بر نچه

(*) اوشبو کون فرنگی حساب ایله سنتابرنک ٢٠ نچی، رومی و روسی حساب ایله ١٧ نچی کونی اوله‌در.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

چاقروم مسافه‌ده اولان « قُبا » قریه‌سینه صاغ و سلامت اوله‌رق کلوب کردیلر . «قبا» ده دوشنبه، سه‌شنبه، چهارشنبه، پنجشنبه کونلری طوروب ۱۲نچی ربیع‌الاوّل اولان جمعه کون «مدینه» گه تشریف ایتدیلر و بلیغ بر خطبه اوقومقله جمعه نمازینی ادا أیلدیلر (۱).

افندمز فخرالمرسلین حضرتلرینڭ هجرتلری اڭ بیوك حادثه‌لردندر. بونڭ سببندن اسلاملر مشرکلرڭ جبر و تضییقلرندن خلاص، حریت اوزرنده عبادتلرینی اجرا ایدرگه و شعار اسلامنی یرینه کتوررگه موفق اولدیلر. اسلام دینی شهرت تابدی، عرب قبیله‌لری فوج‌فوج اوله‌رق کلوب بیعت ویردی، جهانڭ اڭ یراق و اڭ وحشتلی اقلیملرینه قدر امنیت تارالوب « حی علی الفلاح ! » نداسی عرشلره چیقدی. اوشبو سببدن مذکور حادثه اهل اسلام قاشنده تاریخ باشی اوله‌رق استعمال ایدلنور و استعمال ایدلنورگه‌ده تیوشلیدر (۲).

رسول‌الله افندمز حضرتلرینڭ « مکه » دن چیقدیغی

---

(۱) ۲۱نچی و ۲٤نچی سنتابر اوله‌در.

(۲) ییل باشی اولان محرمدن آنچق ایکی آی وبر آز کونلرگنه کچدیکی سببندن هجری تاریخنی ربیع‌الاوّل آیندن دگل بلکه ییل باشی اولان محرمدن اعتبار ایتمشلر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

و «مدينه» گه يول طوتديغى، نه كبى واسطه‌لر ايله‌در،
«مدينه» شهرينه ايرشمش ايدى. اوشبو خبر شايع
اولديغى ايله «مدينه» خلقينه حاصل اولان شادلقنى هيچ
صورمه‌گز! بونى ايسه كنديلرى ده تعريف ايده آلمازلر ايدى.

قارشو آلمق قصديله «مدينه» خلقى هر كون شهردن
چيقوب «مكه» يولينه كوزلرينى تكوب قاراب طوررلر،
كون قزولانديغى صوڭ شهرگه قايتوب كيدرلر ايدى.

اوزاق وقتلر كوتوب طوروب‌ده صوڭره‌دن قايتوب
كتديكلرى بر كونده بيوك يرگه بنمش بر يهودى «مكه»
طرفندن كلمكده اولان يولچيلرى كوردى و اولديغى كوچى
ايله: «اى جماعت! كوتوب طورديغكز كيمسه‌لر كورنه‌لر!»
ديه قچقردى. اوشبو تاوشنى ايشتديكلرنده بتون شهر
سلكندى: بالالر، كنيزاكلر، قل وخاتونلر يوكرديلر؛ ايرلر
و يكيتلر هر برى كنديلرينڭ قوراللرى ايله قوراللانوب
قارشو كتديلر و «حره» اسملى اورنده يوزگه يوز قارشو
اولديلر. بعضيلرى آت اوستنده وبعضيلرى يايان اوله‌رق
افندمز حضرتلرينى احاطه ايتديلر؛ دوه‌سينڭ تزگنينى طوتار
ايچون بر برى ايله يارشور اولديلر. خاتونلر، بالالر
قچقروب شعرلر اوقورلر و بر طرفدن‌ده تكبيرلر آيتورلر

Из фондов Российской Национальной библиотеки

ایدی. ایشته اوشبو روشده سلطنت و مهابتلك اوزرنده فخرالانبیا افندمز حضرتلری «مدینه» گه تشریف بیوردی.

ای عجایب حکمت!.. کندینك قارنداشلری، برلکده اویناب کولوب اوسمش ایده‌شلری، قرق یاشینه یتدیکینه قدر جانلری برابرنده یاقین کورمکده اولان دوستلری آتا وباباسینك وطنلرینی، طوغوب اوسه‌ش اولان شهرینی، یورت یر و اسبابنی تاشلاب چیقارغه مجبور ایتدیکلری حالده چیتلر، شادلقله غرق اولدقلری حالده قارشو آلورلر وآیاق توپراقلرینی کوزلرینه توتیا حساب ایدوب آنك یولینه فدا ایدر ایچون بتون دنیالرینی لا شی حساب ایدرلر!... اولگیلری نه قدر بدبخت اولمشلر ایسه صوڭغیلریده شول نسبتده بختیار اولمشلردر.

٦

مدینه و مشهور حادثه‌لر

«قبا» غه کردیکی ایله افندمز فخر کائنات حضرتلری قبا مسجدی نیگزنی تأسیس ایتدی (*) و «مدینه» گه کردیکی ایله‌ده مسجد حرامنی بنا أیلدی. اوشبو مسجدلر

(*) اسلامده ایلك صالنمش مسجد اوشبودر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

ایسه غایت ساده روشده آدم بیوکلگنده بنا ایدلمش دورت دیواردن عبارت اولوب، قویاش قزوندن صاقلانر ایچون اوستده کولگەلكده اولور ایدی.

«مدینه» ده اورنلاشدیغی ایله افندمز رسول اکرم حضرتلری آدم یباروب «مکه» ده اولان عائلەسینی کتورتدی. حضرت ابوبکرالصدیق عائلەسی هم اوشبو وقت برلکده کلدیلر.

«مدینه» اهلی عموما اسلام ایله مشرف اولدیلر و«یثرب» اسمنده اولان شهرلرینڭ اسمینی ده تبرکلنمك و یادکار ایتمك قصدیله رسول اکرم اوزرینه نسبتله «مدینة الرسول» دیه آتادیلر. شمدی ایسه اوشبو اسمی شهرت بولمشدر.

هجرتدن برنچی ییل. فرض نمازلر وقتنی بیلدرمك ایچون اذان اوقومق مشروع اولدی. دشمن حساب ایدلن خلقلر ایله صوغش ایتمك طوغروسنده فرمان کلدی. افندمز سیدالموجودات حضرتلری «مدینه» لی صحابەلر (انصار)دن برر ذات ایله چیتدن کوچوب کلمشلر (مهاجر) دن برر ذاتنی آخرتلك قارنداش ایتدی.

ایکنچی ییل. قبله آلماشنوب «مکه» ده اولان کعبه جهتنه یونالورگه امر کلدی. «مدینه» گه کلدیکنده افندمز

حضرتلری ١٦ آی قدر برمدت، نمازینی «بیت‌المقدس» گه قاراب اوقومشیدی. رمضان آینده روزه طوتمق فرض ایدلنوب آیت نازل اولدی. فطر صدقه‌سی وعید نمازی مشروع اولوب، زکات فرض اولدی. «مکه» ده مشرکلر طرفندن جفا کوردیکی کبی «مدینه» گه کلدکنده افندمز حضرتلری یهودلردن و مسلمانلر آراسنده ظاهر اولان منافقلردن راحتسز اولورغه باشلادی. مشهور «بدر» محاربه‌سی اولدی. اوشبو محاربه ایچون افندمز حضرتلری صحابه‌لر ایله اوزی چقدی. مسلمانلر آنچق ٣١٣ و مشرکلرده ٩٥٠ عدد اولدقلری حالده الله تعالی نڭ عنایتی ایله مشرکلرڭ رئیسلری مقتول وعسکرلری مغلوب، مسلمانلر مظفر اولدیلر. بو واقعه شهر رمضان ١٧ نچی کونده واقع اولمشدر (*).

اوچونچی ییل. «احد» محاربه‌سی اولدی. منافقلرڭ ضررلی حرکتلری سببندن مسلمانلرده مغلوبیت علامتلری کورلدی. ٧٠ دن زیاده صحابه شهید اولوب آرالرنده حضرت حمزه (رضی الله عنه) ده اولنور ایدی. افندمز حضرتلرینڭ مبارك تشلرندن برینی صندروب توشردیلر. مع ما فیه جناب رسالتپناه افندمز حضرتلری کمال متانت

(*) اوشبو کون یدکاری ایچون بایرام یاصالق تیوشدر.

وجسارت کوسترمش و اصحاب کرام‌ده آرسلانلر کبی حمله ایتمشلر، مشرکلرگه‌ده کلی تلفات ویردرمشلردر.
اوشبو سبب ایچوندرکه «مدینه» یاننده اولان بو محاربه‌ده، مسلمانلره غالب اولمادقلرینی گوزل بیلوب «مدینه»گه هجوم ایتمك احتمالینی خیاللرینه اولسون کتورمامشلر بلکه قایتوب کتمك چاره‌لرینی کورمشلر و مسلمانلرك قوغولرندن قورقوب غایت عجله صورتده یورمشلردر.

بشنچی ییل. «أحزاب» دیمکله مشهور اولان «خندق» محاربه‌سی اولدی. بونده ایسه قریش عربلری، بنونَضیر یهودلری، غَطفان قبیله‌لری وغیر چوق قوملر بالاتفاق «مدینه» شهرینه کلمکله شهرنی محاصره ایتدیلر. سلمان الفارسی مشورتنه کوره اهل اسلام، شهرك اطرافینه خندق (اور) قازمشلر ایدی. ظفر، مسلمانلر طرفنده اولوب، دشمانلر تارالوب بتدیلر و یورتلرینه قایتوب کتدیلر.

آلتنچی ییل. افندمز حضرتلری «مکه»گه واروب عمره قیلمق قصدی ایله ۱۵۰۰ مقدارنده اولان صحابه‌لر ایله برلکده ذوالقعده آینده «مدینه» دن سفر چیقدی.

فقط مشرکلر بونی ایشتدیکلرنده فخر کائنات افندمز حضرتلرینه هر تورلی سببلرنی صرف ایدوب اولسهده قارشو طورغه و «مکه» گه کرتمازگه قرار ویردیلر و بونك ایچون حاضرلندیلر.

«حدیبیه» اسملی اورنغه یتدیکنده افندمز حضرتلری عثمان بن عفان (رضی‌الله عنه) نی یباروب صوغش ایچون دگل بلکه کعبهٔ معظمه‌نی زیارت ایدوب، عمره قیلوب کتمك قصدی ایله کلدیکنی تبلیغ ایتدی. فقط مشرکلر اولگی قرارلرینه بناء بوگا رضا اولمادیلر. صوغشدقلری وقت غلبه اوز طرفلرنده اوله‌چغنی مسلمانلر بیلورلر ایدی. فقط افندمز حضرتلری «مکه» شهرینه و حرم شریف اوزرینه صوغش ایله دگل، بلکه صلح ایله کرمکنی آرزو أیلر ایدی. اوزون ماجرالر صوڭنده افندمز حضرتلری «مکه» مشرکلری ایله مصالحه ایتدی و کیله‌سی ییل کلوب عمره ایتمك شرطی ایله قایتوب کتدی. بو واقعه ایسه «بیعت رضوان» و «صلح حدیبیه» دیمکله معروفدر.

مکه‌گه قایتدیغی صوڭ ایمانه دعوت ایدوب افندمز حضرتلری اطرافده اولان باشلقلره و پادشاهلره مکتوبلر یازدی و ایلچیلر یباردی. روم پادشاهی قیصر رسول‌الله مکتوبنی

Из фондов Российской национальной библиотеки

احترام ایله قبول و ایلچینیده اکرام ایتدیکی حالده فارس پادشاهی کِسْرٰی، مکتوب شریفنی پارچه پارچه یرتوب تاشلادی و آیاغی ایله تابتادی. بونی ایشتدیکنده افندمز حضرتلری: «مکتوبی پارچه‌لادیغڭ کبی الله‌تعالی ملکگنی‌ده پارچه پارچه ایتسون!» دیمشدر.

یدنچی ییل. مشهور «خَیبَر» صوغشی اولوب، بو یرلر اسلام تصرفینه کردی. حبش یورتنده اولان مهاجر صحابه‌لر جعفر بن ابی‌طالب ایله برلکده قایتدیلر. «حدیبیه» صلحی موجبنچه افندمز حضرتلری ۲۰۰۰ قدر اصحابی ایله «مکه»گه واروب عمره ایتدی وکندیلرینه هر تورلی اهانت وتضییقلر کوسترمش اولان قریش مشرکلری حضورنده سلطنت وشوکتلی بر صورتده کعبهٔ مبارکه‌نی طواف أیلدی. عمره تمام اولدیغنده تکرار «مدینه» گه قایتدی.

سکزنچی ییل «مُؤتَه» سفری اولدی. «حدیبیه» صلحنی بوزدقلری سببندن فخر کائنات افندمز حضرتلری شهر رمضان اورتالرنده ۱۰۰۰۰ قدر اصحاب کرام ایله برلکده «مکه» شهرینه یوردی. «اَبْواء» اسملی قریه‌گه یتدیکلرنده افندمزگه الڭ الوغ دشمنلق ایدن ذاتلردن ابو سفیان بن‌الحارث ایله عبدالله بن ابی امیه قارشو کلوب

Из фондов Российской Национальной библиотеки

ایمانه کلدیلر. «کَدید» اسملی یرگه یتدیکنده «مدینه»گه هجرت ایتمکده اولان حضرت عباس، عائله‌سی ایله اوچرادی (*). افندمز ایسه عائله‌سینی «مدینه»گه یباررگه و اوزینه برلکده «مکه»گه وارغه قوشدی. «مَرّالظَّهْران» اسملی یرگه یتدیکلرنده «مکه» لیلرک شمچیلری اولان ابو سفیان بن حرب اوزینک ایبدشلری ایله صاقچیلر طرفندن طوتولدیلر و افندمز حضورینه کتورلدیلر. ابو سفیان بو یرده مسلمان اولدی. افندمز حضرتلری ایله برلکده اولان اسلام عسکری هیچ بر مانع فلانغه تصادف ایتمکسزین شهر رمضان ۲۱ نچی جمعه کون (میلادی ایله ۶۳۰ده افرنگی ایله ۱۲ نچی وروسی - روسی حساب ایله ۹ نچی ینوارده اوله‌در) ایرته ایله «انا فتحنا» سوره‌سینی اوقودیغی حالده «مکهٔ مکرمه»گه کردی. کعبهٔ شریفه‌نی صنملردن، پوتلردن صافلاتدی، کعبه‌نک ایچینه کردی؛ چیقدیغی صوک ایکی رکعت نماز اوقودی و زمزم صووندن ایچوب کعبهٔ مبارکه یانینه اوطوردی؛ «ایمدی کندیسینی رنجتمش و طووب اوسدیکی یرندن چیقارغه مجبور أیلامش کیمسه‌لرگه نه کبی حکملر اعلان ایدلنه‌چك؟» دیه بتون خلق کوزلرینی

(*) حضرت عباس الک صوگغی مهاجردر.

توزاب، موینلرینی صوزوب قاراب طوررلر ایدی.

ایشته فخرالمرسلین افندمز حضرتلری عمومی عفو اعلان
ایدوب بتون شهر خلقنی شادلاندردی و هیچ بر آدم
بالاسینك اقتداری ایرشمیه‌چك صورتده عالیجنابلق کوستردی.
بوندن صوك غایت فصیح ولذتلی صورتده خطبه اوقوب پك
کوب احکام شرعیه‌نی بیان بیوردی واثرلی نصیحتلر سویلادی.
صوكره‌ده ایرلردن وآنلر بعدنده خاتونلردن بیعت آلدی.
بیعت تمام اولدیغی ایله کعبه‌نك اوستنه چیقوب حضرت
بلال اذان اوقودی. مکهٔ مکرمه‌ده هیچ کیمدن قورقمقسزین
قچقروب ایتولمش برنچی اذان اوشبو اولسه کرك. مکه
فتح ایدلدیکی ایله قریش قبیله‌سی عموما اسلامه کلدیلر
واولگی عداوت وافتراقلر زائل اولوب، بر جان وبر تن
حکمینه کردیلر، بر برینه الفت ومحبت اوزرنده عمر
سوررگه کرشدیلر.

مکه فتح ایدلدیکندن صوك «حنین»، «طائف»
محاربه‌لری اولدی. اوستنه چیقوب خطبه سویلامك ایچون
برنچی دفعه اوله‌رق مدینه مسجدنده منبر یاصالدی.

طقوزنچی ییل. افندمز حضرتلری اصحاب کرام ایله
روم خلقلرینه قارشو سفر ایتدی، فقط ایلکدن خبر

Изображение Российской национальной библиотеки

ویرلدیکی روشده روم عسکرینه اوچرامادیلر وبو کونده حجاز تیمر یولی اوستنده تیمر یول منزلی اولان «تَبوك» که یتدیکنده بر قدر استراحت أیلادی ، اطرافده اولان بعض خلقلر ایله مصالحه ایتمکله « تبوك » ده مسجد بنا ایتدی وصوکره «مدینه» گه قایتوب کتدی. « مدینه » گه قایتدیغنده ابو بکر الصدیق حضرتلرینی امیر نصب ایتمکله حج ایتمك ایچون « مکه » گه ارسال ایتدی. اسلامده الڭ ایلك ادا ایدلن فرض حج اوشبودر. موسمده حضرت علی طرفندن برائت سوره‌سینڭ باشی اوقولوب ، اسلام احکامی اعلان قیلندی .

اونونچی ییل . بتون جزیرة العرب ایمانه کلمکله بیعت ویرر ایچون هر بر قبیله طرفندن ایلچیلر کلوب طوردی. اوشبو ییل افندمز حضرتلری حج ایده‌چك اولدیغنی ایشدوب یافین و یراق یرلردن خلقلر « مدینه » گه کلوب طولدیلر و هر بری فخر کائنات افندمز حضرتلری ایله برلکده یورمکنی وعبادت روشلرینی کورمکنی آرزو قیلورلر ایدی.

ذوالقعده‌نڭ ٢٥نچی شنبه کون اویله‌دن صوڭ ٩٠٠٠٠ مقدارنده اولان بر جماعت ایله افندمز حضرتلری «مکه» سفرینه چیقدی ، زوجات طاهرات هر بری اولنور ویولده

هر بر منزلده حسابسز اوله‌رق عرب قبیله‌لری قوشلورلر ایدی. ذوالحجه ٤نچی کون «مکه» گه کردی و تماما حج عمللرینی ادا ایتدی. ٩نچی ذوالحجه «عرفات»ده اوقومش خطبه‌سنده، دین مبین اساسنی تمام بیان ایدوب، خصوصی صورتده خاتونلره مرحمتلی و رعایتلی اولمق حقنده وصیتلر أیلادی.

افندمز حضرتلرینك هجرتدن صوك الك ایلك و الك صوك قیلمش حجی اوشبو اولدیغندن «حجة الوداع» دیمکله معروف اولمشدر. «مکه» ده ١٠ کون طوردیغی صوك «مدینه» گه یوللاندی.

اونبرنچی ییل. فخر الانبیا و سیدالمرسلین افندمز حضرتلری دنیادن اوتدی و کوکدن کلوب طورمقده اولان وحی نعمتی کیسولدی (انا لله وانا الیه راجعون).

٧

وفات

هجرتدن ١١ نچی ییل صفر آینك آخرلرنده افندمز حضرتلرنده خسته‌لك بیلنوب تدریج اوزرنده آرتدی. حالی آغرلاندیغی صوك خلقلر مسجد شریف گه ییغولدیلر. بونی

بیلدیکی ایله ایکی یاغنده اولان آدملرگه تایانوب مسجد شریف‌که چیقدی، منبرگه اوطوروب غایت اثرلی صورتده نصیحت سویلادی. منبردن کوچوب امام اولەرق اویله نمازینی اوقودی. تکرار منبرگه اوطوروب وعظ ایتدی و تخصیص ایدوب «احد» شهیدلری ایچون استغفار و دعا قیلدی. اشارتلرندن ایسه بو فانی دنیادن ارتحال ایده‌چگی بیلنور ایدی.

شهر ربیع‌الاوّل ١٢نچی دوشنبه کون (میلادی ایله ٦٣٢ ییل افرنگی ایله ٧ نچی، رومی و روسی ایله ٥ نچی ایيون) ضحی نمازی وقتنده اجل موعودی ایرشوب دنیادن انتقال ایتدی و اوچونچی کون، وفات اولدیغی اورنی ام‌المؤمنین حضرت عائشه (رضی‌الله عنها) حجره‌سنده دفن ایدلدی.

شمدی بو اورن بتون اهل اسلامك زیارتگاهی اولان «روضهٔ مطهره» اولوب، مسجد شریف ایچنده قالمشدر. یاشلری ٦٣ده اولوب، ساچ و صقالنده آق توکلر کورلمکده ایدی.

۸

اخلاق و سیرتی

فخر کائنات افندمز حضرتلری اورتا بویلی ، بغدای توسلی ، یوزی گوزل ، آچیق و نورلی ، سیراك صقاللی ، غایت محبتلی ، حلیم و صبرلی ایدی . فحش سویلاماز ، عیب و ذم ایتماز ، درجه‌سندن زیاده هیچ شیئی مدحلماز ، خلقلر عجب ایته‌ش شیلردن تعجب ایدر و تبسم أیلر ، فقط قهقهه ایله کولماز ایدی. خلقلر دنیا سوزی سویلادکلرنده آنلر ایله دنیا سوزی و آخرت سوزی سویلادیکلرنده آخرت سوزی سویلر ایدی. غایت جومرد اولدیغندن صوراوچیلرغه هیچ وقت « یوق ! » دیمامش ، ملکنده دینار و درهم اولدیغی حالده بر تون کچمامش ، صدقه مالی آشامامش ، هدیه‌نی کیرو قایتارمامشدر . بر کشی کلوب کورشدیکی وقت اول کشی قولنی آلمادیغنده قولینی آلماز ایدی. کوبراك آشی خرما ایله صو اولوب ، فقط هیچ وقت طویارلق درجه‌ده آشامامش ، حجره‌سنده بعض وقتلر اوت یاندرلمادیغی حالده آیلر کچر اولمشدر . شجاعت و جسارتی شول

درجه‌ده ایمشدرکه قاتیغ صوغش وقتلرنده الک بهادر صحابه‌لر، ذات شریفلرینه صغنور اولمشلردر. کیم اولسه‌ده اولسون چاقروچی اولدیغنده وارر، صحابه‌لرک باغچه‌لرینه کروب بورر، اوطوردیغی وقت باشقه‌سی طرفینه آیاق اوزاتماز، تزلنوب اوطوردیغی وقت تزلری کورشیلرینک تزلرندن اوزوب طورماز ایدی. خلقلرک سوزلرینه قاتشوب سویلر، اصحابینک حاللرینی صوراشوب و بیلشوب طورر، کوب مشورت ایدر ایدی. حاللرینی صورامق ایچون خسته‌لرک یانلرینه وارر، چیتده اولانلرینه خیر دعا قیلور، وفات خبری کلدیکنده قایغرر و: «انا لله . . . . . .» اوقور، استغفار و دعا أیلر ایدی. بای ایله یارلینی برابر کورر، عذرنی قبول بیورر، طوغری کلمش کیوملرنی کیار، فقط کولمکنی سویار، کیوملرینی اوزی یامار، باشماقلرینی اوزی تکار، قول تکرمانی ایله اون تارتور، ماچیلرنی آشاتور، مسکینلرنی سویار و آنلر ایله هر وقت صحبت أیلر ایدی. غایت لطیف، فوق‌الحد عفیف و حیالی اولوب، ممکن قدر عفو قیلور، خلقلر أشلادیکلری وقت قاراب طورماز بلکه آنلرغه یاردم‌قیلور، دوه‌سینی اوزی تشاولار، خلقلرک آلدندن یورمکنی یاواتماز ایدی. خاتونلرینه،

Из фондов Российской национальной библиотеки

خادملرينه، عائله و اتباعنه عمرنده بر مرتبه صوقمامش و آغر سوز ايله‌ده خطاب ايتمامش، يخشيلق ايله يورار، يمان نرسه‌لردن شوملانماز، حلالدن نه اولسه‌ده آشار و ايچار، قاباق آشينى سويار. «سوتدن آرتق ايچملك يوق» دييور ايدى. اوطوروب‌ده آياق اوزره‌ده ايچار، مباح اوينلردن منع ايتماز، اورنى ايله لطيفه‌ده سويلر. كوب وقت دوشنبه و پنجشنبه كونلرنده روزه اولور، كافرلر حقنده هدايت ايله دعا قيلور ايدى.

٩

بالالرى

افندمز حضرتلرى‌نك صلبى بالالرى اوشبونلردر: قاسم، عبدالله، زينب، رُقَيَّه، ام‌كلثوم، فاطمه، ابراهيم.

ابراهيمدن باشقه‌لرك آنالرى ام‌المؤمنين حضرت خديجه اولوب، ابراهيم آناسى‌ده «ماريه» اسمنده قبطى بر جاريه ايدى.

قاسم، رسالت كلمازدن ايلك «مكه» شهرنده دنياغه كلوب ايكى ياشندن اوزديغى صوك وفات ايتدى. فخركائنات

افندمز حضرتلری اوشبو اوغلی اسمی ایله «ابو القاسم» دیه کنیه‌لنمشدر.

عبدالله، «طیب» و «طاهر» دیه لقبلنور ایدی. بو هم صبی ایکن وقتنده «مکه» ده وفات ایتدی.

زینب، افندمزڭ الڭ ایلك بالاسی اولوب ۳۰ یاشنده ایکن وقتنده دنیاغه کلمشیدی. «مدینه» گه هجرت ایتدیکی صوڭ هجرتدن ۸ نچی ییل وفات ایتدی. حضرت خدیجه طوغمه سی اولان هاله بنت خویلد اوغلی ابو العاص لَقِیط بن ربیع نکاحنده ایدی.

رقیه، ایکنچی قزی اولوب، رسالت کلمازدن مقدم ابو لهب‌ڭ عتبه اسملی اوغلینه نکاح ایدلمشیدی. «تبت یدا ابی لهب» سوره‌سی نازل اولدیغی صوڭ ابولهب تکلیفی اوزرینه زفاف اولنمازدن مقدم اوغلی عتبه طلاق ایتدی. بوندن صوڭ حضرت عثمان بن عفان اوزرینه نکاح اولندی. «بدر» مظفریتی خبری کلدیکی وقت وفات ایتدی. قبری «مدینه» ده در.

ام کلثوم. افندمزڭ اوچنچی قزی اولوب نبوتدن مقدم ابولهب‌ڭ عُتیبه اسملی اوغلینه نکاح ایدلمشیدی. بو هم ابولهب تکلیفی اوزرینه زفافدن مقدم طلاق ایدلدی.

طوغمه‌سی رقیه‌دن صوڭ حضرت عثمان اوزرینه نكاح اولندی . هجرتنڭ ٩ نچی ییلنده وفات اولدی .

فاطمه ، افندمزڭ اڭ كچوك قزی اولوب ٤١ نچی یاشنده وقت دنیاغه كلمشیدی. ١٦ نچی یاشنده حضرت علی بن ابی طالب اوزرینه نكاح ایدلدی و فخر عالم افندمز حضرتلری وفاتندن ٦ آی صوڭ ارتحال ایلدی . رسالتپناه افندمز حضرتلرینڭ اوزندن صوڭ قالمش ونسلی تارالمش بالاسی ، یالکز اوشبودر.

ابراهیم ، مدینه‌ده هجرتدن ٨ نچی ییل دنیاغه كلوب ٢ یاش طولمازدن مقدم وفات اولمشدر ، وفاتنده رسول اكرم حضرتلرینڭ مبارك كوزلرندن یاشلری تامدیغی و : « ای ابراهیم سنڭ فراقڭ ایچون بزلر محزون اولدق!» دیدیكی مرویدر.

١٠

تورونلری

افندمز حضرتلرینڭ تورونلری بونلردر : علی، امامة، عبدالله ، حسن ، حسین ، زینب ، ام كلثوم .

علی ایله امامه‌نڭ آنالری حضرت زینب وآتالری ده

Из фондов Российской национальной библиотеки

ابوالعاص لَقیط بن ربیع ایدی. علی، بالغ اولدیغی وقتلرنده وفات اولدی. امامه، حضرت فاطمه وفات اولدیغنده حضرت علی اوزرینه و آنڭ شهادتی صوڭنده مغیره بن نوفل بن الحارث بن عبدالمطلب اوزرینه نکاحلندی و بوندن یحیی اسمنده بر اوغلی اولدیغی صوڭ وفات ایتدی.

عبداللهڭ آناسی حضرت رقیه و آتاسی‌ده حضرت عثمان بن عفان اولوب حبش یورتنده طوردقلری وقت دنیاغه کلمشیدی، ٦ یاشارنده وقت اویناب یوردیکنده کوزلرینی اته‌چ چوقودی و شوندن جراحتی آزوب وفات اولدی.

حسن، حسین، زینب، ام کلثوملرڭ آنالری حضرت فاطمه و آتالری‌ده امیر المؤمنین حضرت علیدر.

حسن، هجرتدن ۳ نچی ییل شهر رمضانده «مدینه»ده دنیاغه کلدی. یاشی ۳۷ وقت پدر محترملری شهادتنده هجرتدن ۴۰ نچی ییل «کوفه» شهرنده مسند خلافته چیقدی. ۷ آی قدر حکومت سوردیکندن صوڭ مسلمانلرڭ قانلرینی آغزمقدن صاقلانمق ایچون معاویه ایله محاربه ایتمکسزین خلافتنی آڭا ترك ایتدی. ٤٦ یاشنده و ۴۹ تاریخنده دشمنلر طرفندن آغولانوب وفات ایتدی. قبری «مدینه»ده «جنت البقیع»ده‌در.

حسین، حضرت حسندن ۲۲ آی مقداری کچوك ایدی. حضرت علی شهادتندن صوڭ ٤١ تاریخنده «مدینه» شهرینه قایتدی. «کوفه» خلقی طرفندن خلیفه‌لك ایچون دعوت ایدلنوب تکرار عراقه واردیغی وقت شامده اولان یزید بن معاویه‌گه تابع اولان عراق عسکری قارشوسینه چغوب یولینی باغلادیلر. محاربه اولوب ۷۲ عدد اتباعی ایله برلکده ۵۵ یاشنده شهید اولدی. بونلر آراسنده یالگز حضرت فاطمه بالالرندن ۱۷ کیمسه واردر. اوشبو بیوك مصیبت ٦١ نچی ییل ۱۰ نچی محرمده اولمشدر. جسم مبارکلری «کربلا» اسملی اورنده مدفوندر.

زینب، کندینڭ عمزاده‌سی عبد الله بن جعفر ایله نکاحلندی، علی، عون اکبر، عباس، محمد، ام کلثوم اسمنده بالالری اولمشدر.

ام کلثوم، امیر المؤمنین عمر بن الخطاب اوزرینه و بونڭ شهادتنده عمزاده‌سی عون بن جعفر اوزرینه نکاح اولندی. حضرت عمردن زید ایله رقیه اسمنده بالالری واردر.

١١

زوجات طاهرات

زوجات طاهرات امهات المؤمنين جمله‌سی ١١ عدد اولوب بونلردر:

١) خدیجه بنت خویلد. جاهلیت عصرنده «طاهره» دیمکله شهرت اولمشیدی. صوڭره افندمزه واروب اسلام دیننه نصرت ویردیکی مناسبت ایله اهل اسلام طرفندن „الکبری“ دیه لقبلنمشدر. ایلك وقتده ابو هاله هند هم عتیق بن عائذ نام ذاتلرغه واروب هند و هاله اسمنده اوغللری و هند اسمنده بر قزی اولمشیدی. ٦٥ یاشنده وفات اولوب «مکه» ده «حجون» ده دفن اولندی. افندمز حضرتلری بونڭ ایله ٢٥ ییل مقداری برلکده طوردی و اوستنه‌ده هیچ بر خاتون نکاح ایتمادی، هر وقت بونی صاغنوب سویلر، قوی فلان بوغازلادیغی وقت الوشلر کیسوب حضرت خدیجه‌نڭ دوستلرینه یبارر ایدی. بر قارتچقنی پك حرمت ایتدیکینه تعجب ایدوچیلرگه افندمزده: «اول بزلرگه خدیجه‌وقتنده کلور ایدی» دیدیکی مرویدر.

٢) سوده بنت زمعه. کندینڭ عمزاده‌سی سکران بن

عمرو نكاحنده اولوب زوجی ایله برلکده حبشه هجرت ایتمشیدی. زوجی حبشده و ایکنچی روایته کوره مکه‌گه قایتوب وفات (*) ایتمه‌سی حضرت خدیجه وفاتنه مصادف اولدیغندن افندمز حضرتلرینه نکاح اولندی.

۳) عائشه بنت ابو بکر الصدیق. سوده بنت زمعه صوکنده نکاح ایدلنوب افندمز ایله یالکز ۹ ییل طوردی و ۱۸ یاشنده اولدیغی حالده طول قالدی. ٦٦ یاشنده ۵۸ تاریخنده شهر رمضانده وفات اولمشدر.

۴) حفصه بنت عمر. زوجی خُنَیس بن حُذافه وفاتنده افندمز حضرتلرینه نکاح ایدلدی. ٦۰ یاشنده ۴۵ تاریخنده وفاتدر.

۵) ام سلمه هند بنت ابی امیه. ایلك زوجی ابو سلمه بن عبدالاسد ایله برابر حبشه هجرت ایتمشلر ایدی. آندن قایتدقلرنده زوجی وفات ایتمکله افندمز حضرتلرینه نکاح ایدلدی. ۸۴ یاشنده ٦۳ تاریخنده وفات اولمشدر.

---

*) ابن جریر کندینك تاریخنده، ابن الاثیر هم «الکامل» نده بونك حقنده «فتنصر بها» دیدیکلری حالده ابن الاثیر «اسدالغابه»سنده اصحاب کرام زمره‌سندن عد ایلمشدر. ظن ایدرسه‌م ابن جریر تاریخنده سهو ناسخ اولمش و «الکامل» ده شوکا متابعت ایدلمشدر. ابن عبدالبر حضرتلری هم صحابه‌لر عدادندن ذکر ایتمشدر. (الاستیعاب ج ۲ ص ۳۲۴)

Из фондов Российской национальной библиотеки

٦) ام حَبیبه بنت ابی سفیان. ایلك زوجی عبدالله بن جحْش ایله برابر حبشه هجرت ایتدیکنده زوجی اورادە نصرانی اولدی. ام حبیبه‌ده اسـلامنده ثبات اوزرنده آیرلوب قالدی. حبش یورتنده ایکن وقتنده افندمز اوزرینه نکاح اولندی. ٤٤ تاریخنده مدینه‌ده وفاتدر.

٧) زینب بنت جحْش. زید بن حارثه‌دن طلاق ایدلدیکی صوڭ رسول اکرم افندمز طرفندن نکاح ایدلدی. ٥٣ یاشنده ٢٠ تاریخنده وفاتدر.

٨) زینب بنت خُزَیمه. اولـگی زوجی عبدالله بن جحش «احد» محاربه‌سنده شهید اولدیغنده افندمز ایله ازدواج ایتدی، یالـڭز ایکی یاکه اوچ بیل طوروب وفات اولدی.

٩) میمونه بنت الحارث. افندمز طرفندن الڭ صوڭ نکاح ایدلمش خاتوندر. اولـگی زوجی ابو رهْم بن عبد-العُزّی ایدی. ٥١ تاریخنده ارتحال ایتمشدر.

١٠) جویْرِیَّة بنت الحارث. «مُریْسِع» محاربه‌سنده اسیر آلندیغی صوڭ افندمز طرفندن آزاد و صوڭره نـکاح اولندی. ٦٥ یاشنده ٥٦ تاریخنده وفاتدر.

١١) صفیة بنت حُیَیّ. خیبر محاربه‌سنده اسیر آلنوب

رسول اکرم طرفندن آزاد و نکاح ایدلدی. ٥٠ تاریخنده وفات اولدیغی مرویدر.

بونلردن صفیه، بنو اسرائیل قومندن؛ خدیجه، سوده، عائشه، حفصه، ام سلمه، أم حبیبه قریش قبیله سندن؛ قالانلرنی ده باشقه عرب نسلندن ایدیلر. حضرت خدیجه ایله زینب بنت خزیمه رسول اکرمدن مقدم وفات اولوب باشقه‌لرده صوڭره سینه قالدیلر. کندیندن صوڭ الڭ مقدم وفات اولان خاتونی‌ده زینب بنت جحش ایدی. حضرت عائشه‌دن باشقه‌لری طول حاللرنده نکاح اولنمشلردر

١٢

عملری

افندمز حضرتلرینڭ آتاسی ایله بر طوغمه ایر قارنداشلری بونلردر: حارث، ابوطالب، زبیر، عبدالکعبة، غیداق، ضرار، ابولهب، حمزه، عباس.

عبدالمطلبڭ ١٠ اوغلی اولوب بیوکاری حارث والڭ کچوکاری حضرت حمزه ایله عباس ایدی. بونلردن یالکز ابو طالب، حمزه، عباس، ابولهب رسالت وقتنه ایرشدیلر. ابولهبڭ خسارتی حقنده قرأن شریف نازل اولدی. حمزه ایله

عباس ایمان ایله مشرف اولوب «مدینه» گه هجرت ایتدیلر.
ابوطالبڭ ایمانه کلوب کلمادیکی حقنده خلاف واردر (*).
حارث. بونڭ بالالری بونلردر: ١) نوفل، «بدر»
محاربه‌سنده مسلمانلر طرفندن اسیر آلندی و صوڭره ایمانه
کلوب، بیوك صحابه‌لردن بری اولدی. هاشم اوروغندن
مسلمان اولان ذاتلرڭ الڭ قارتلری بودر ١٥٠ تاریخنده
«مدینه» ده وفات ایتدی. ٢) امیه، ٣) ابوسفیان، بو
ذات افندمز حضرتلرینه فوق‌العاده اذیت ویرنلردن بری
ایدی. فصیح شاعر اولدیغندن افندمز حضرتلرینی هجو
ایدوب بیتلر سویلامشدر. صوڭره‌دن اسلامه کروب ایمان
ازلیسنی اظهار ایتدی. اعتذار مقامنده شعرلر سویلادی.
حضرت عمر زماننده ارتحال أیلدی. ٤) عبدالله، اصل
اسمی عبد شمس اولدیغی حالده اسلام قبول أیتدیگی صوڭ
رسوالله طرفندن عبدالله دیه اسمی تبدیل ایدلدی. ٥)
ربیعه، حضرت عمر زماننده وفاتدر. ٦) أَرْوی، زوجی
ابو وداعة‌السهمی‌دن مُطَّلِب، ابو سفیان اسمنده بالالری

(*) بومسئله‌نی بیلمك ایله‌شریعت‌تکلیف ایتمادیکی سببندن فضولی اوله‌رق مداخله ایدرگه لزوم یوقدر. رسول اکرم حضرتلری اقرباسی حقنده (قوتلی بردلیل اولمادیغی حالده) فنا سوزلر سویلمك ادب وتربیه گه منافی اولسه کرك.

واردر. امیرالمؤمنین حضرت علی شهید اولدیغنده بو خاتون سلامت ایدی.

ابو طالب. حضرت عبدالله وزبیر ایله بر آنادن اولوب «فجار» صوغشنده آلدیغی بر جراحتدن آقساق اولوب قالمشیدی. عبدالمطلب وفاتنده افندمزنی کندی خانه‌سینه آلوب تربیه ایتدی. غایت بلیغ سوزلی، شعر سویلرگه ماهر اولوب، عرب خلقی آراسنده اعتباری کامل ایدی. مکه مشرکلرندن افندمز حضرتلرینی حمایت ایدر و کوب فدا کارلقلر کوستور، اسلام دیننه کرمك ایله خلقلرنی ترغیب أیلر، افندمزك الله‌تعالی جانبندن مبعوث حق پیغمبر ایدیکنی سویلر ایدی. یاشی ۸۰دن اوزوب هجرتدن ۳ییل ایلك وفات اولدی. بالالری بونلردر: ۱) علی‌المرتضی امیرالمؤمنین. ۲) طالب، اسلامه کلمازدن وفات ایتدیکی، شویله‌ایسه‌ده‌افندمزحضرتلرینی‌مدح‌ایدوب‌اشعار سویلادیکی مرویدر. ۳) عقیل، معاویة خلافتی زماننده وفاتدر. ٤) جعفر، حضرت علیدن الوغ اولوب «مؤته» محاربه‌سنده شهید اولدی. ٥) ام هانئ فاخته. هبیرة بن ابی‌وهب خاتونی اولوب، هانئ، عمر، یوسف، جعده اسمنده بالالری وار ایدی. ٦) جمانه، عمزاده‌سی سفیان بن‌الحارث نکاحنده ایدی.

زبیر، آتاسی عبدالمطلب وفاتندن صوڭ «حلف الفضول» جمعیتنده حاضر اولمشیدی. قانغی تاریخده وفات ایتدیکی آچیق معلوم دگلدر. بالالری بونلردر: ١) عبدالله، «اجنادین» محاربه‌سنده شهید اولدی. رسول اکرمدن ٣٠ یاشنده قالمشیدی. ٢) ام حکیم صفیه، ٣) ضباعه، مقداد بن عمر اوزرینه نکاحلندی وعبدالله، کریمه اسمنده بالالری اولدی.

عبدالکعبة، «المُقَوَّم» دیمکله شهرتی وهند اسمنده بالاسی اولدیغی مرویدر.

غیداق، نوفل اسمنده اولوب «حَجْل» دیمکله معروف ایدی. مره اسمنده بالاسی اولمشدر.

ضرار، اسلامه کلمازدن مقدم یاشلکنده وفات ایتدی.

ابولهب، اصل اسمی عبدالعُزّی اولوب، نبوت کلدیکی صوڭ افندمز حضرتلرینه قاتیغ دشمن اولدی و چوق جفا کوستردی. «بدر» محاربه‌سنده مسلمانلرڭ غالب اولدقلری خبرینی ایشتدیکنده متأثر اوله‌رق خسته‌لندی و اوشبو کدری ایله وفات ایتدی. بالالری بونلردر: ١) عتبه (*).

(*) قاضی بیضاوینڭ اوشبو عتبه حقنده «وقد افترسه الاسد فی طریق الشام» دیدیکینڭ سببی معلوم اولمادی. دلائل النبوة که مراجعت اولنه. ج ٢ ص ١٦٢.

۲) معتب، هر ایکیسی مکه فتح ایدلدیکی کون اسلامه کلدیلر و بونك سببندن افندمز حضرتلری زیاده مسرور اولمشدر. ۳) دره، „مدینه“ گه هجرت ایدوب اسلامه کلدی. مدینه خاتونلرینك ابولهب نی کیمستوب سویلادیکلرینی ایشتدیکنده افندمز حضرتلری مسجدده: „عجبدرکه بنم قریبلرمی رنجتوب سوز سویلیانلر وار، بن البته ممکن قدر یاقینلرمی شفاعتمدن محروم ایتمیه چکم!“ دیمشدر (*). بعضیلر بونك اسمینی „سبیعه“ صورتنده یازمشلر. حارث بن نوفل بن الحارث بن عبدالمطلب ایله نکاحلندی، عقبه ایله ولید اسمنده بالالری اولدی. ۴) عتیبه، کافر حالنده وفاتدر.

حمزه، ابولهب جاریه‌سی ثویبه سوتنی ایمدیکی جهتدن رسول اکرم حضرتلری ایله سوت طوغمه‌سی اوله‌در. رسالت کلدیکینك اوچونچی ییلنده ایمانه کلوب بونك سببندن اسلام دینی ومسلمانلر خیلی قوت کسب ایتدی. ۵۹ یاشنده «احد» محاربه سنده شهید اولمشدر. یاشی

(*) قرآن شریفده ابولهب و خاتونینك معذب اوله‌چقلری وبو یوزدن هلاك اولدقلری ذکر ایدلمش ایسه‌ده عذابده منگو قالاچقلرینه واصلا ایمان کتورمیه‌چکلرینه قطعی صورتده دلالت ایدن شی کورلماز.

افندمز حضرتلرندن بیوك ایدی. بالالری بونلردر: ١) عماره، ٢) امامة (ام ورقه)، سلمة بن ابی سلمه نکاحنده ایدی. ٣) فاطمه (ام الفضل). ٤)، عتیبه، اسلامه کلمادیکی مرویدر. ٥) یعلی. حضرت حمزه‌نك عقبی منقرضدر.

عباس. ضرار ایله بر آنادن اولوب افندمز حضرتلرندن ایکی اوچ یاش مقداری الوغ ایدی. «مکه»ده وقتده اسلامه کلمش ایسه‌ده مشرکلردن قورقوب حالینی یاشروب یوردی و «مکه» فتح ایدلدیکی کون اظهار ایتدی. ٨٨ یاشلرنده ٣٣ تاریخنده «مدینه»ده وفات اولدی. اوغللری بونلردر: ١) فضل، معتبر صحابه‌لردن اولوب ام کلثوم اسملی قزی (*) حضرت حسن بن علی المرتضی اوزرینه و آندن صوك ابوموسی الاشعری اوزرینه وارمشدر ٢) عبدالله، الك عالم صحابه‌لرك بری اولوب، افندمز وفاتنده آنچق ١٤ یاشنده قالمشیدی. «طائف» شهرنده منفی اولدیغی حالده ٦٨ تاریخنده ٧٤ یاشده وفات ایتدی. عباسی خلیفه‌لرینك بابالری اوشبو ذاتدر. ٣) عبید الله، قبری «مدینه»ده اولوب، نسلی کیسولمشدر. ٤) قثم.

(*) اسدالغابه واستیعابده بویله ذکر ایدلدیکی حالده اسدالغابه ایکنچی بر اورنده بو خاتونی عباس قزی اولمق اوزره روایت ایلر. لغابة. ج ۴ ص ١٨٣. ج ٥ ص ٦١٣.

Из фондов Российской национальной библиотеки

قبری « سمرقند » ده اولوب بو کونده « شاه زنده » دیمکله معروفدر. ۵) عبد الرحمن ، ٦) معبد ، افریقا محاربه‌لرنده شهید اولدی. ۷) حارث ، ۸) کثیر ، ۹) عون ، ۱۰) تمام.

١٣

عمه‌لری

افندمز حضرتلرینك آتاسی ایله بر طوغمه قز قارنداشلری بونلردر: عاتکه، اُمیمه، بیضاء، برّه، صفیه، اروی.

بونلردن صفیه، اسلامه کلوب « مدینه » گه هجرت ایتدی، اما اروی ایله عاتکه‌نك اسلامنده خلاف واردر. بونلردن باشقه‌لری اسلام عصرینه یتشمادیکاری ظن اولنور.

عاتکه. ابو امية بن المغيرة المخزومی نکاحنده اولوب « بدر » محاربه‌سی کونلرنده « مکه » ده سلامت ایدی. بالالری بونلردر: ۱) زهیر، ۲) عبد الله، بو ذات ایلك وقتنده افندمز حضرتلرینه قاتیغ بر دشمن اولوب، ضررلر کتوردی ایسه‌ده صوکره‌دن اسلامه کلدی و « طائف » محاصره‌سی وقتنده شهید اولدی.

امیمه. (*) جحش بن یعمر نکاحنده اولوب بالالری بونلردر: ۱) عبدالله، «احد» محاربه‌سنده شهید اولدی. ۲) عبیدالله، زوجات طاهراتدن ام حبیبه‌نڭ اولگی زوجی ایدی. ۳) ابو احمد عبد، صوقر و شاعر بر ذات اولوب پك مقدم اسلامه کلدی و صوقره «مدینه» گه هجرت ایتدی. ۴) زینب، ام‌المؤمنین زینب بنت جحش (رضی الله‌عنها)در. ۵) ام‌حبیبه، عبدالرحمن بن عوف خاتونی ایدی. ۶) حمنه، زوجی مصعب بن عمیر «احد» محاربه‌سنده شهید اولدیغنده طلحة بن عبیدالله اوزرینه واردی و بوندن محمد و عمران اسمنده اوغللری وار ایدی.

بیضاء ام حکیم. عبدالله حضرتلری ایله ایگیز اوله‌رق دنیاغه کلدی. کریز بن ربیعه نکاحنده ایدی. بالالری بونلر: ۱) اروی، صحابیه بر خاتون اولوب امیرالمؤمنین عثمان بن عفان آناسیدر. عفان وفاتنده ابو معیط عقبه‌گه واردی و بوندن ولید، خالد، عماره، ام‌کلثوم اسمنده بالالری اولدی. ۲) عامر، مکه فتح کونی اسلامه کلدی.

(*) طبعخانه خطاسی اولسه کرك، بونڭ ترجمه‌سی سویلاندیکی یرده اسدالغابه‌ده یا گلشلق وار. ج ۱ ص ۲۱.

بَرّه. عبدالاسد بن هلال و آندن صوڭ ابورهم بن عبدالعزى اوزرينه نـكاح ايدلمشيدى. بالالرى بونلردر: ۱) ابوسلمه عبدالله بن عبدالاسد، ابولهب جاريه‌سى اولان ثويبه سوتنى ايمديكى سببلى رسول اكرم حضرتلرى ايله سوت طوغمه‌سى اوله‌در. «احد» صوغشنده آلمش جراحتندن وفات ايتدى. ام‌المؤمنين ام سلمه (رضى‌الله عنها) نڭ ايلك زوجيدر. ۲) ابوسبره بن ابى رهم، پك ايلك اسلامه كلدى و حضرت عثمان خلافتى كونلرنده وفات ايتدى.

صَفيّه. حارث بن حرب و آنڭ وفاتنده حضرت خديجه طوغمه‌سى عوام بن خويلد اوزرينه نـكاح ايدلدى. ۷۳ياشنده، ۲۰تاريخنده «مدينه»ده وفات اولدى. بالالرى بونلردر: ۱) زبير بن‌العوام، اسماء بنت ابى بكرالصديق زوجى و „مكه" ده خلافت ايدن عبدالله بن‌الزبيرڭ آتاسى اوله‌در. ۶۷ ياشنده، ۳۶ تاريخنده شهيد اولدى. ۲) سائب، ۳) عبدالـكعبة.

اَرْوَى. عمير بن وهب و آندن صوڭ كلدة بن هاشم اوزرينه نـكاحلندى. بالالرى بونلردر: ۱) طليب بن هاشم، ايزگو صحابه‌لردن اولوب „اجنادين" محاربه‌سنده شهيد اولدى. ۲) فاطمة بنت هاشم.

١٤

خليفه لر

فخر كائنات افندمز حضرتلرى وفاتندن صوڭ خليفه لك ايدن ذاتلر اوشبونلردر.

١) ابوبكر الصديق عتيق بن ابى قحافة عثمان (*). افندمز حضرتلرى وفاتنده خلافت ايله بيعت ويرلدى. ياشى ٦٠ ده ايدى. ٣ ييلدن زياده طوروب ١٣ تاريخنده ٢٠نچى جمادى الاخرىده وفات ايتدى.

٢) عمر بن الخطاب. حضرت ابوبكر وفاتنده بيعت ويرلدى، ياشى ٥٢ده ايدى. ١٠ ييلدن زياده طوروب ٢٣ تاريخنده ذوالحجه آخرنده «مدينه»ده شهيد ايدلدى.

٣) عثمان بن عفان. حضرت عمر صوڭنده خليفه اولوب ١٢ ييلدن آزراق طوردى و ٣٥ تاريخى ذوالحجه ١٨نده شهيد ايدلدى. بو وقت ياشىده ٨٢ده ايدى.

٤) على بن ابى طالب. حضرت عثمان صوڭنده خليفه

(*) فتح مكه كوننده مسلمان اولدى و اوغلى ابوبكر الصديق وفاتنده ميراثنى آلدى. خليفه اولان اوغلندن ميراث آلمش ذات بوندن باشقه يوقدر. حضرت ابوبكرڭ «بكر» اسمنده اوغلى وارلغى بيلنمادى.

Из фондов Российской национальной библиотеки

اولوب «کوفه» مسجدنده ایرته نمازنده عبد الرحمن بن ملجم طرفندن قلچ ایله اورلوب شهید ایدلدی. ٤٠ تاریخی رمضان شریف آینده ایدی. مرقدی نجف اشرفده‌در.

٥) حسن بن علی المرتضی. والد ماجدی صوڭنده ٧ آی مقداری خلیفه اولوب صوڭره‌ده خلافتنی ترك وسعادت ابدیه‌نی اختیار ایتدی.

Из фондов Российской национальной библиотеки

رساله‌ده ذکر ایدلمش اسملر :

آ

آمنه بنت وهب - ٧ - ٨ - ٩ - ١٠

ا

ابراهیم علیه‌السلام - ٧

ابراهیم بن رسول‌الله - ٤٠ - ٤٢

ابو احمد عبد بن جحش - ٥٥

ابو امیه بن المغیره ٥٤

ابو بکر - ١٥ - ٢٢ - ٢٣ - ٢٤ - ٢٨ - ٣٥ - ٥٧

ابوذر الغفاری - ١٦

ابورهم بن عبدالعزی - ٤٧ - ٥٦

ابو سبرة بن ابی رهم - ٥٦

ابوسفیان بن ابی وداعه - ٤٩

ابوسفیان بن الحارث - ٣٢ - ٤٩

ابوسفیان بن حرب - ٣٣

ابوسلمه عبدالله بن عبدالاسد - ١٦ - ٤٦ - ٥٦

ابوطالب - ١١ - ١٢ - ١٨ - ١٩ - ٤٨ - ٥٠

ابوالعاص لقیط بن ربیع - ٤١ - ٤٣

ابو لهب - ٩ - ١٧ - ١٩ - ٤١ - ٤٨ - ٥١ - ٥٢ - ٥٦

ابو موسی الاشعری - ٥٣

ابو وداعة السهمی - ٤٩

ابو هاله هند - ٤٥

اروی بنت الحارث - ٤٩

اروی بنت عبدالمطلب - ٥٤ - ٥٦

اروی بنت کریز - ٥٥

اسماء بنت ابی بکر - ٥٦

اسماء بنت عمیس - ١٨

اسماعیل علیه‌السلام - ٧

امامة بنت ابی العاص - ٤٢ ٤٣

ام ایمن - ١١ - ١٥

ام جمیل بنت حرب - ١٩

ام حبیبه - ١٨ - ٤٧ - ٤٨ - ٥٥

ام حبیبه بنت جحش - ٥٥

ام حکیم صفیه بنت زبیر - ٥

ام سلمه هند - ١٦ - ٣٦ - ٤٨ - ٥٦

ИР фондов Российской национальной библиотеки

ام الفضل (فاطمه)
ام كلثوم بنت رسول الله ـ ٤٠ - ٤١
ام كلثوم بنت عبدالله - ٣٤
ام كلثوم بنت عقبه - ۵۵
ام كلثوم بنت على - ٤٢ - ٤٣ - ٤٤
ام كلثوم بنت فضل - ۵۳
ام ورفه (امامه)
ام هانئ فاخته بنت ابى طالب - ۵۰
امامة بنت حمزة - ٣۵
اميمه بنت عبدالمطلب - ۵۴ - ۵۵
اميه - ٤٩

ب

بحيرا (راهب) - ١١
بره بنت عبدالمطلب ـ ۵٤ - ۵٦
بلال - ٢٤
بيضاء ام حكيم بنت عبد المطلب - ۵۴ ۵۵

ت

تمام بن عباس - ۵۴

ث

ثويبه - ٩ - ۵٢ ۵٦

ج

جحش بن يحمر - ۵۵
جعده بنت ابى هبيره - ۵۰
جعفر بن ابى طالب - ١٨ - ٣٢ - ۵۰
جمانه بنت ابى طالب - ۵۰
جويريه بنت الحارث - ٤٧

ح

حارث بن حرب - ۵٦
حارث بن عباس - ۵٤
حارث بن عبدالعزى - ٩
حارث بن عبدالمطلب - ٤٨ - ٤٩
حارث بن نوفل - ۵٢
حجل (غيداق)
حسن بن على - ٤٢ - ٤٣ - ٤٤ - ۵٣ - ۵٨
حسين بن على - ٤٢ - ٤٣ - ٤٤
حفصه بنت عمر - ٤٦ - ٤٨

Из фондов Российской национальной библиотеки

حليمه بنت ابی ذوئب - ۹
حمزه بن عبدالمطلب - ۱۲ - ۲۹ - ۴۸ - ۵۲
حمنه بنت جحش - ۵۵

خ

خالد بن عقبه - ۵۵
خدیجه بنت خویلد - ۱۳ - ۱۵ - ۱۸ - ۱۹ - ۴۰ - ۴۱ - ۴۵ - ۴۶ - ۴۸ - ۵۶
خنیس بن خذافة - ۴۶

د

دره بنت ابی لهب - ۵۲

ر

ربیعة الحارث - ۴۹
رقیه بنت رسول‌الله - ۱۶ - ۴۰ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۳

ز

زبیر بن عبدالمطلب - ۱۲ - ۱۶ - ۴۸ - ۵۰ - ۵۱
زبیر بن العوام - ۱۵ - ۵۶
زید بن حارثه - ۱۵ - ۲۰ - ۲۲ - ۴۷
زهیر بن ابی امیه - ۵۴
زینب بنت جحش - ۴۷ - ۴۸ - ۵۵
زینب بنت خزیمه - ۴۷ - ۴۸
زینب بنت رسول الله - ۴۰ - ۴۱ - ۴۲
زینب بنت علی - ۴۲ - ۴۳ - ۴۴

س

سائب - ۵۶
سبیعه (دره)
سعد بن ابی وقاص - ۱۶
سفیان بن الحارث - ۵۱
سکران بن عمر - ۴۵
سلمان الفارسی - ۳۰
سلمة بن ابی سلمة - ۵۳
سوده بنت زمعه - ۴۵ ۴۶ - ۴۸

ص

صفیه بنت حیی - ۴۷ - ۴۸
صفیه بنت عبدالمطلب - ۵۴ - ۵۶
صهیب الرومی - ۱۶ - ۲۲

ض

ضباعه بنت زبیر - ۵۱

Из фондов Российской национальной библиотеки

ضرار بن عبدالمطلب - ۴۸
- ۵۱ - ۵۳

ط

طالب بن ابی طالب - ۵۰
طاهر (عبدالله)
طلحه بن عبیدالله ۱۶ - ۵۵
طلیب بن هاشم - ۵۶
طیب (عبدالله)

ع

عاتکه بنت عبدالمطلب - ۵۴
عامر بن فهر - ۲۴
عامر بن کریز - ۵۵
عائشه - ۳۷ - ۴۶ - ۴۸
عباس بن ابی طالب - ۱۲
- ۳۳
عباس بن عبدالله - ۴۴
عباس - ۴۸ - ۴۹ - ۵۳
عبدالاسد بن هلال - ۵۶
عبدالرحمن بن عباس - ۵۴
عبدالرحمن بن عوف - ۱۵
- ۱۶ - ۵۵
عبدالرحمن بن ملجم - ۵۷
عبدالکعبة - ۵۶
عبدالکعبة بن زبیر - ۴۸
عبدالکعبة بن عبدالمطلب
- ۵۱
عبدالله بن ابی امیه - ۳۲
- ۵۴
عبدالله بن ابی بکر - ۲۳
عبدالله بن ابی بکرالصدیق -
۲۳ - ۲۴
عبدالله بن اریقط - ۲۴
عبدالله بن رسول الله - ۴۰
- ۴۱
عبدالله بن جحش - ۴۷ ۵۵
عبدالله بن جدعان - ۱۲
عبدالله بن جعفر - ۴۴
عبدالله بن الحارث - ۴۹
عبدالله بن زبیر - ۵۱ - ۵۶
عبدالله بن عباس - ۵۳
عبدالله بن عبدالمطلب - ۷
- ۸ - ۱۰ - ۱۱ - ۴۸ - ۵۱
- ۵۵
عبدالله بن عثمان - ۴۲ - ۴۳
عبدالله بن مسعود - ۱۶
عبدالله بن مقداد - ۵۱
عبدالمطلب - ۹ - ۱۳ - ۴۸
- ۵۰
عبیدالله بن جحش - ۱۸ - ۴۷
- ۵۵

Из фондов Российской национальной библиотеки

عبيدالله بن عباس - ٥٣
عتبه بن ابى لهب - ٤١ - ٥١
عتيبه بن ابى لهب - ٤١ - ٥٢
عتيبه بن حمزه - ٥٣
عتيق بن عائذ - ٤٥
عثمان بن عفان - ١٥ - ١٦ -
٣١ - ٤١ - ٤٢ - ٥٥
٥٦ - ٥٧
عدنان - ٧
عقبه بن ابى معيط - ١٩ - ٥٥
عقبه بن الحارث - ٥٢
عقيل بن ابى طالب - ٥٠
على بن ابى العاص - ٤٢ - ٤٣
على - ١٥ - ٢٢ - ٢٤ - ٣٥
- ٤٢ - ٤٣ - ٤٤ - ٥٠ - ٥٧
على بن عبدالله - ٤٤
عماره - ٥٥
عمارة بن حمزه - ٥٣
عمران بن طلحه - ٥٥
عمر بن ابى هبيره - ٥٠
عمر بن الخطاب - ٤٤ - ٤٩
- ٥٧
عمير بن وهب - ٥٦
عوام بن خويلد - ٥٦
عون بن جعفر - ٤٤
عون بن عباس - ٥٤
عون بن عبدالله - ٤٤

غ

غيداق بن عبدالمطلب - ٤٨
- ٥١

ف

فاطمه بنت حمزه - ٥٣
فاطمه بنت رسول‌الله - ٤٠ -
٤٢ - ٤٣ - ٤٤
فاطمه بنت هاشم - ٥٦
فضل بن عباس - ٥٣
فهر بن مالك - ٨

ق

قاسم بن رسول الله - ٤٠
قثم بن عباس - ٥٣

ك

كثير بن عباس - ٥٤
كريز بن ربيعه - ٥٥
كريمه بنت مقداد - ٥١
كالده بن هاشم - ٥٦

م

مارية القبطيه - ٤٠

محمد بن طلحه ـ ٥٥
محمد بن عبدالله ـ ٤٤
مره بن غيداق ـ ٥١
معاوية ـ ٥٠
مصعب بن عمير ـ ٥٥
مطعم بن عدى ـ ٢٠
مطلب بن ابى وداعه ـ ٤٩
معبد بن عباس ـ ٥٤
معتب بن ابى لهب ـ ٥١
مغيره بن نوفل ـ ٤٣
مقداد بن الاسود
مقداد بن عمر ـ ٥١
ميسره ـ ١٣
ميمو نه بنت الحارث ـ ٤٩

ن

نجاشى ـ ١٦
نوفل بن الحارث ـ ٤٧
نوفل (غيداق)

و

وليد بن الحارث ـ ٥٢
وليد بن عقبه ـ ٥٥
وليد بن عبد مناف
وهب بن عبد مناف ـ ٧

ه

هاشم بن عبد مناف ـ ٨
هالت بنت خويلد ـ ٤١
هاله بن ابى هاله ـ ٤٥
هانئ بن ابى هبيره ـ ٥٠
هبيرة بن ابى وهب ـ ٥٠
هند بنت عتيق ـ ٤٥
هند بن ابى هاله ـ ٤٥
هند بن عبد الكعبة ـ ٤٥

ى

يحيى بن نوفل ـ ٤٣
يزيد ـ ٤٤
يعلى بن حمزه ـ ٥٣
يوسف بن ابى هبيره ـ ٥٠

Инв. № 18161
Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар.
3-5676

حقی ۲۰ تین

15988/912

Из фондов Российской национальной библиотеки

Ризаэддин Фәхреддин

АСАР

Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар.
3-5676

Из фондов Российской национальной библиотеки